

VERSLAG REIS SIERRA LEONE, MAART 2026

Drie afgevaardigden van SHSL, Gert, Piet en Lydia en reisgenoot Toon Blom, brachten in maart 2026 een tiendaags bezoek aan Sierra Leone. Wij waren te gast in het City Garden Clinic-ziekenhuis in Makeni, spraken er met medisch directeur Dr. ABD Sesay en gingen langs 'onze' scholen in Makeni, Yele en Yonibana, centraal gelegen in het binnenland. Een nuttige en leerzame trip, waarvan we hier graag verslag doen:

- 1. Nieuwe investeringen voor het City Garden Clinic ziekenhuis**
- 2. Bezoek scholen in Makeni**
- 3. Verspreiding van sanitary pads**
- 4. Een nieuw YEHE-jaarproject voor SDA SS Yele**
- 5. Yonibana Secondary School**
- 6. Voortgang project Family Life Education**
- 7. Overleg met de Deputy Directors van Bombali en Tonkolili**
- 8. Hulp aan een armzalig schooltje**
- 9. Agrarische projecten in Mile 91**

1. Nieuwe investeringen voor het CGC-ziekenhuis

SHSL (voorheen Smarter Hospital) verstrekt al tien jaar steun aan dit ziekenhuis, met donaties voor renovatie, nieuwbouw, apparatuur en opleidingen. Nu presenteerde Dr. ABD de plannen voor de versterking van de afdeling Orthopedie en de opbouw van een nieuwe afdeling Urologie. Het gaat om een forse investeringen, die de komende drie jaar, met hulp van Wilde Ganzen, hun beslag moeten krijgen. SHSL zal daarvoor medische fondsen benaderen.

Tijdens ons verblijf maakten we kennis met de drie verpleegkundigen, die met subsidie uit het 'Erdi Huizenga-fonds' van SHSL een driejarige opleiding volgen. Zij gingen graag met hun weldoener op de foto.

De drie studenten 'Verpleegkunde' met Erdi op de achtergrond.

Gert reikt de 'oorkonde' uit

2. Bezoek scholen in Makeni

Een menigte van leerlingen verwelkomde ons

Het gerenoveerde toiletgebouw

We werden door een grote schare leerlingen van de Benevolent Islamic Junior Secondary School uitbundig verwelkomd. Onze reputatie was al goed door de hulp aan de renovatie van het armoedige schoolgebouw destijds. Nu konden we het gerestaureerde en betegelde toiletgebouwtje bewonderen. Bovendien neemt deze school deel aan ons FLE-programma. Het gesprek met de leerkrachten en leerlingen ging over de ervaringen met dit lesprogramma en er kwamen uiteraard nieuwe wensen op tafel. Voor grotere bijeenkomsten is een 'Soundsystem' nodig en men vroeg om sportattributen.

Op een andere school, Benevolent Islamic JSS in Robuya, werden we getraakteerd op een rollenspel, gespeeld door de leerlingen.

De moeder vermaant haar dochter

en spreekt de bemiddelende leraar hartig toe.

Zij beeldden het drama uit, dat een getalenteerd meisje onderging toen haar ouders haar dwongen om met iemand te gaan trouwen. De 'leraar' greep in, sprak met de ouders en het meisje mocht uiteindelijk haar studie vervolgen. Uit het echte leven gegrepen!

3. De verspreiding van sanitary pads

Een welhaast persoonlijk project van Lydia, met hulp van veel vriendinnen. Wasbaar maandverband moet ervoor zorgen dat meisjes niet meer maandelijks worden verhinderd om naar school te gaan. We hadden 600 exemplaren van huis uit meegebracht, genaaid door ijverige dames uit onze woonplaats Maasland. De bedoeling is dat ze op onze scholen worden gedistribueerd. Lydia legt aan Mrs. Kumba Sesay, hoofd van een van deze scholen, uit hoe ze gemaakt zijn en gebruikt moeten worden.

Ook hebben we contact met Mrs. Mariatu Kanu, die met haar bedrijf SheCures professioneel wasbaar maandverband produceert. Tevens verzorgt zij schoollessen 'Persoonlijke hygiëne', gericht op meisjes. De vorig jaar aangekochte pads voldoen goed en we kijken welke diensten we verder van haar kunnen afnemen.

4. Een nieuw YEHE-jaarproject voor SDA SS Yele

Een middelbare school met ca. 800 leerlingen in Yele, waaraan SEHH al vijftien jaar zijn hulp verleend met beurzen, leermiddelen en nieuwbouw. Afgelopen jaren vormde de school de spil in een trainingsprogramma voor leerkrachten op tien scholen in de omgeving. Ook Smarter Hospital was hier al tien jaar actief, vooral met programma's voor een vijftal basisscholen.

Dit keer konden we het vorig jaar gereedgekomen schoolgebouw bewonderen. Het wordt niet alleen gebruikt door SDA SS, maar sinds januari 2026 ook door een nieuw opgerichte lerarenopleiding, genaamd Chadwick Advent College.

Projectmanager Joseph Lowo Conteh, lerares Mrs. Mabinthi en Principal John Kamara, trots op hun nieuwe behuizing (mmv Wilde Ganzen). Joseph Lowo kan aan de slag met de nieuwe aanvraag.

We spraken met delegaties van drie basisscholen over hun renovatie- en nieuwbouwplannen. Heet hangijzer was de door ons vereiste 10% eigen bijdrage. Na veel discussie werd dit door de scholen toegezegd. Ook hadden we overleg met de bestuursvoorzitter van SDA SS, onze bekende Dr. ABD Sesay over het investeringsprogramma van volgend jaar. Hij heeft de bouw van een Multifunctionele hal hoog op zijn wensenlijst staan. Een ander programmapunt is de voortzetting van het trainingsprogramma voor leerkrachten, dat zo belangrijk is voor beter onderwijs in dit achtergebleven gebied. We zien hier kansen in een samenwerking met het nieuw gestarte college.

Overleg met Dr ABD (midden)

En met de IT-man van SDA, Mohamed Larkoh

De volgende stap is de indiening van een volgend projectaanvraag YEHE (Yele Education Hub for Excellence) bij Wilde Ganzen. Wij hebben projectmanager Joseph Lowo een budget voor 2026/27 meegegeven, waarbinnen hij zijn voorstellen kan presenteren.

5. Yonibana Secondary School

Ook een grote middelbare school, waar we al zeventien jaar contact mee hebben. We helpen ze met onder andere studiebeurzen (voor talentvolle meisjes), de bouw en inrichting van een computergebouw met zonnepanelen en onlangs de aanleg van een sportterrein. De school doet het goed, hoewel ze, net als in het hele land, kampen met een tekort aan leraren wiskunde, scheikunde en Engels. Directeur Alpha Sesay springt zelf bij om die lessen te geven. Wensen blijven er altijd: een lekkend dak en de leerlingen die we spraken, wilden

graag stromend water in het scheikundeleslokaal. Begrijpelijk. Voor dat laatste maakten we samen met hen een praktisch plan voor een watervoorziening.

Het 'SEHH'-computergebouw, nu voorzien van zonnepanelen (met als gevolg een lekkend dak...)

6. Voortgang Family Life Education

De tweede helft van de reis stond vooral in het teken van FLE. Leraar en projectcoördinator Saidu Thullah is de bedenker en initiatiefnemer van het Family Life Education Program. Een lesprogramma, dat handelt over gendergelijkheid, seksuele ontwikkeling en het opbouwen van een goed gezinsleven. Aanleidingen waren het hoge aantal tienerzwangerschappen, tienerhuwelijken en veel voorkomend huiselijk geweld. Vooral (arme) meisjes delven het onderspit.

We hebben samen met Saidu een 'Teachers Manual' opgesteld en het programma wordt nu onder zijn begeleiding op 12 scholen toegepast. De leerkrachten krijgen voor het overbrengen van de gevoelige leerstof een aparte training. Met een bijdrage van Wilde Ganzen financiert SHSL de kosten die de scholen maken voor bijeenkomsten, tegemoetkomingen aan FLE-leerkrachten en lesmateriaal.

We spraken met Saidu en zijn supervisor Principal Alpha Sesay van Yonibana Secondary School over de vorderingen van het programma, de successen en de 'uitdagingen' die zij tegenkomen. Vervolgens bezochten we rond Yonibana/Mile 91 een zestal deelnemende scholen en kwamen in gesprek met leerlingen, leerkrachten en ouders.

Gesprekken onder een boom

en in de klas

Met de meiden van de FLE-Girls Club

en met de dorpsoudsten

De reacties zijn enthousiast en bemoedigend. De leerlingen: ‘we herkennen nu onze problemen’, ‘we kunnen er opener over praten’, ‘we voelen ons meer gehoord’ en ‘we weten nu onze rechten’. Het aantal zwangerschappen op de scholen loopt terug. Maar we horen ook over weerstand. Ouders en dorpsoudsten die koppig zijn. Die vasthouden aan hun oude tradities en cultuur. Het gebeurt dat leraren bemiddelend moeten optreden bij onenigheid tussen kinderen en hun ouders. Dat zagen we in het rollenspel terug.

7. Overleg met de Deputy Directors van Bombali en Tonkolili

Het Ministerie van MBSSE (Onderwijs) is in de districten vertegenwoordigd door Deputy Directors (DD's). Zij zien toe op de scholen in hun gebied en voeren het overheidsbeleid uit. Belangrijke schakels dus in het landelijke onderwijsprogramma. Enkele jaren terug al overlegden we met hen over onze activiteiten. Met name is hun instemming met het FLE-programma van belang.

Overleg met de DD van Bombali (Makeni), Lahai Feika

De DD van Tonkolili, Sahr Sylvanus Kebbie

Momenteel loopt met hen een onderzoek hoe en onder welke voorwaarden het programma kan worden geïntegreerd in het landelijke curriculum. Wij houden de DD's voor dat SHSL op zeker moment de financiering van het programma moet afbouwen en dan zou continuering

onder de vleugels van de overheid wenselijk zijn. Sierra Leone is echter straatarm en het Ministerie moet al alle zeilen bijzetten om het huidige onderwijssysteem in de benen te houden. De DD's zijn in ieder geval overtuigd van de waarde van FLE en zegden alle medewerking toe. De DD van Tonkolili zette zijn woorden kracht bij door ons zijn verzameling van 'in beslag genomen' stokken (de verfoeide 'cane') te laten zien.

8. Hulp aan een armzalig schooltje

Op een van de bezochte scholen in Mile 91, de Ebenezer Primary School, troffen we een erbarmelijke behuizing aan. Ongeveer 120 kinderen krijgen les in een oud, donker gebouwtje, dat eigenlijk geen school mag heten. We spraken met de voorzitter van de school, Mrs. Mariatu Fofanah. Zij vertelde dat er in het verleden plannen waren voor nieuwbouw en dat er zelfs jaren geleden een fundering was gelegd. Het geld ontbrak om er daadwerkelijk iets te bouwen.

Wij vroegen haar om ons een concreet bouwplan en een kostenraming voor te leggen. Dat gebeurde al na enkele dagen: bouwkosten ca. €10.000,- , waarvan de schoolgemeenschap zelf in de vorm van bouwmaterialen en arbeid, 15% van de kosten bijdraagt. De school heeft dus een donatie van ca. €8.500,- nodig om het project te kunnen realiseren. We hebben daarvoor al een fonds in gedachten, zodat hopelijk volgend jaar de 120 leerlingen in een veilige en passend gebouw les kunnen krijgen.

Voorzitter Mrs. Mariatu Fofanah voor de ingang van de school.

9. Agrarische projecten in Mile 91

Onze reisgenoot Toon Blom draagt samen met hulppartner Yvonne Koks financieel bij aan twee innovatieve agrarische projecten in de omgeving van Mile 91. Het eerste project behelst het opzetten van een soort proefboerderij, die innovatieve teelttechnieken gaat inzetten en de daarmee opgedane ervaringen uitdraagt naar agrarische ondernemers in de omgeving. Kernwoorden daarbij zijn o.a. biologisch telen, organische bemesting, duurzaam grondbeheer, omgaan met het veranderende klimaat en oogstverwerking in eigen beheer.

De basis is gelegd op een stuk grond van ruim anderhalve hectare waarop cassave is aangeplant. Nu op het eind van het droge seizoen staan ze er wat verlept bij, maar als de regens komen schieten ze de grond uit. Machines om de cassave wortels te verwerken zijn aangeschaft en hebben we in werking gezien. Het is de bedoeling dat dit initiatief over 5 jaar zelfvoorzienend is.

Saidu bespreekt de zaken met Toon

De cassave-aanplant wacht op de eerste regen

Het tweede project ligt in het verlengde van de technologische voorbeeldfunctie van de proefboerderij in oprichting. Daarin wordt nu samengewerkt met twee groepen van vrouwen, die al actief zijn in agrarisch werk. Het ene is een collectief van ongeveer twintig vrouwen op een groot stuk ontgonnen land in Meshethleh, niet ver van de genoemde proefboerderij. Zij hebben okra aangeplant en daarbij experimenten gedaan met nieuwe biologische gewasbescherming. Was helaas geen succes, maar dat is ook een resultaat. Okra is een snelgroeiend gewas dat binnen een 3 à 4 maanden kan worden geoogst.

Cassavewortels worden vermaald

De oogst van de okra wordt binnengehaald

Een andere groep vrouwen van zeven is actief in Mile 91. Ook zij hebben op hun akkers okra gezaaid in verschillende dichtheden en zullen spoedig gaan oogsten en zien wat de beste dichtheid is. Het ziet er allemaal veelbelovend uit. Toon liet nog een bedrag achter om een tractor in te huren, die voordat de regen komt op beide locaties nieuwe teeltgrond gaat bewerken. Daarna worden hier pinda's en komkommers gezaaid. Ook hier is Saidu Thullah de sleutelfiguur tussen de Nederlandse hulp en de vrouwenorganisaties.

Tot slot

Volgens het World Happiness Report, dat de VN dit jaar publiceerde, behoort Sierra Leone tot de minst gelukkige landen ter wereld. Maar wat betekent dat in de praktijk? We spraken mensen – onder wie slecht betaalde leraren – die elke ochtend wakker worden met een overheersende vraag: hoe geef ik mijn kinderen vandaag voldoende te eten? Leerlingen vertelden ons, dat ze de hele dag denken aan 'food'. En wanneer een kind ernstig ziek wordt, is er in de wijde omgeving vaak geen medische hulp beschikbaar. Ter vergelijking: Sierra Leone heeft honderd keer (!) minder artsen per 1.000 inwoners dan in Nederland.

Dit is de harde realiteit die wij tijdens onze reis hebben gezien en ervaren. Met ons programma op het gebied van gezondheidszorg en onderwijs proberen wij het land een stapje vooruit te helpen. We sluiten daarbij aan bij onze lokale partners, die zich met hart en ziel inzetten voor verandering. Juist daarom was ons bezoek zo waardevol: om elkaar beter te begrijpen, elkaar te bemoedigen en samen door te gaan op de ingeslagen weg. Tot volgend jaar!

Het reisgezelschap

Gert Kroon
Piet Houtenbos
Lydia van der Kieft
Toon Blom

April 2026